

La Yeu de l'Empordá

Any XIV. - Época 2.

Figueres 8 de Febrer de 1913

Nombre 434

Preus de subscripció

A Figueres, trimestre.	1'00 pesseta
Afora	1'50 "
Extranjer	2'00 "
Número solt.	0'10 "

REDACCIO Y ADMINISTRACIO: Forn, 5, impremta

Anuncis y Comunicats, á preus convencionals

Es publica els dissabtes

Punts de venda y subscripció

A Figueres: Impremta, Llibreria y Papereña, Carrer del Forn, 5
Impremta de J. Masdevall: Palau, 16 (Rambla).
A Gerona: Llibreria de F. Gel.

VAQUERIA del MAS COMPTE de Creixell

Aquesta ja ACREDITADA Vaqueria garantisa constantment la puresa de la llet.

DESPATX: Carrer del Palau, 9, (Plasseta)

Botiga de grans y farines de S. Moncanut.

FIGUERES

Servei especial de llet de una sola vaca per la Infancia.

Avisant se serveix a domicili.

Relotgeria Culubret

La mes antiga de Figueres

Carrer del Forn Baix, número 3

Relotges de totes classes y de les millors marques ab garantia.

Despertadors desde 4 pessetes.

Relotges de butxaca desde 5 pessetes.

REPARACIONS GARANTIDES

GÉNEROS DE PUNT

Fábrica á motor ———— Detall: gran assortit
Secció especial á mida, en tota classe d' articles cotó superior, y pur estám Australia.

J. VERNIS. — Forn Baix, 4 — Figueres

Fábrica de Cereria y Bujías movida á vapor

DE

LAUREANO DELCLÓS

DESPACHO: Nueva, 15 (Provincia Gerona) FIGUERAS
FÁBRICA: Nueva, 147

Recomiendo á todo consumidor las

Bujías marca Delclós

por su superior calidad y duración, luz fija sin humo ni derrame, ecepto una fuerza mayor de una corriente de aire, etc., etc.

Venta en esta plaza al por mayor y menor: NUEVA, 147 y 15 y en las principales Droguerías, Confiterías y Comestibles del principado de Cataluña y Aragón.

Cada paquete de 400 gramos de las indicadas

Bujías marca Delclós

tiene una duración de 45 horas.

Text de les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans

I

No s' escriurán amb *a* sinó amb *e* la terminació del plural dels noms en *-a* i les terminacions verbals en *-s*, *-n*, *-m* i *-u* d' aquells temps en que la tercera persona del singular acaba en *-a*; així, tot escrivint-se *taula*, *forca*, *formiga*, *força*, *teorema*, etc., amb *a*, s' escriurà, en el plural, *taules*, *forques*, *forces*, *teoremes*, etc., amb *e*; tot escrivint-se *pensa*, *trenca*, *prega*, *sig*, etc., amb *a*, s' escriurà *penses*, *pensen*, *trenques*, *trenquen*, *pregues*, *preguen*, *sigues*, *siguen*, etc., amb *e*; tot escrivint-se *pensava*, *dormia*, *faria*, etc., amb *a*, s' escriurà *pensaves*, *pensaven*, *pensàvem*, *pensàveu*, *dormíeu*, *dormíen*, *dormíem*, *dormíeu*, *fariem*, *fariem*, *fariem*, *fariem*, etc., amb *e*.

II

S' escriurà *g* i no *j* davant de *e*, *i*. Ex. *gendre*, *geniva*, *geografia*, *gerant*, *ginebrada*, *girafa*, *marge*, *ingenu*, *gastralgia*, *sacrilegi*, *menges*, *mengivol* (en que la lletra *g* representa el mateix só que la lletra *j* en *jaspi*, *jove*, *jura*, *gorja*, *menja*, *menjoteja*); — *aventatge*, *metge*, *relotge*, *viatgen*, *viatgin*, (en que les lletres *tg* representen el mateix só que les lletres *tj* en *lletja*, *lletjor*, *viatja*, *viatjar*.) Excepció. S' escriurà *j* davant de *e*; en els mots *jerarquía*, *jeroglífic*, *jeure*, (forma secundària de *jaure*), *majestat*, en els nexes *-jecc-* i *jecc-*. (Ex.: *objecció*, *projecció*, *abjecte*, *adjectiu*, *conjectura*, *injectar*, *trajectoria*) i en alguns noms propis com *Jesús*, *Jerusalém*, *Jeremies*, *Jeroní*.

III

Dins l' ortografia catalana, trobem usades: I. Una *h* etimològica, *h* que correspon a una *h* llatina o a un esperit aspre grec. Ex.: *home*, *hipòtesi*; II. Una *h* signe remonestratiu d' una consonant desapareguda. Ex.: *rihent* (de *videndo*), *rahó* (de *rationem*); III. Una *h* mer signe de pronúncia dissilábica. Ex.: *atribuir* (llat. *attribuere*), *llahó* (llat. *leanem*); i IV. Una *h* sense cap valor fònic ni etimològic, escrita darrera de tota *c* final. Ex.: *amic* (llat. *amicus*).

D' aquestes quatre *hh* continuarà usantse la primera, la *h* etimològica; però se suprimiran les altres tres (ja de fet suprimides per un gran nombre d' escriptors); així, no s' escriurà *crehença*, *rahó*, *atihar*, etc., sinó *creença*, *rahó*, *atiar*, etc., ni *atribuir*, *influeia*, etc., sinó *atribuir*, *influeia*, etc., ni *amic*, *arch*, *gráfich*, etc., sinó *amic*, *arc*, *gráfic*, etc.; però s' escriurà: *hàbil*, *habitar*, *haver*, *heretar*, *heroic*, *historia*, *hivern*, *home*, *holocaust*, *hora*, *hostal*, *hospital*, *hoste*, *humà*, *humil*, *ahar*, (llat. *heri*), *adherencia*, *inherent*, *inhumà*, *cohesió*, *exhalar*, *exhumar*, *inechaurible*, *prohibir*, *vehement*, *vehicol*, així com *harmónich*, *inharmónich*, *héliz*, *antehéliz*, *hemicicle*, *heterogeni*, *hexàmetre*, *hidrogen*, *higròmetre*, *hipertrofia*, *hihotélich*, *homologia*, *horitzó*, etc., etc. — S' es-

criurà, però, *Espanya*, (llat. *Hispania*, *oreneta*, (de *hirundo*), *ordi* (de *hordeum*), *aura* (de *hedera*), mots que, ja d' antic, tothom escriu sense *h*.

IV

Els nexes greco-latins, *ph*, *th*, *ch*, i *rh* seran reemplaçats (com ja es costum de ferho) per *f*, *t*, *co*, *qu* i *r*; així, no s' escriurà *philosophia*, *theoremata*, *chólera*, *chiropter*, *rhetórica*, etc., sinó *filosofia*, *teorema*, *cólera*, *quirópter*, *retórica*. S' exceptuarán solament els mots com *chor*, (del grec *xoros*) diferenciat així gráficamente de *cor* (llat. *cor*.)

Anàlogament, la *y* grega, no serà transcrita per *y* sinó per *i*; així, no s' escriurà *systema*, *ethylic*, *rhythme*, etc, sinó *sistema*, *etilic*, *ritme*.

V

La *i* asil-lábica darrera de vocal no s' escriurà *y* sinó *i*. Ex.: *aire*, *daina*, *raima*, *empaitar*, *escairar*, *remei*, *rei*, *reina*, *meitat*, *noi*, *almoína*, *boirós*, *avui*, *cuina*, *cuiraça*, *buidar*, *creia*, *duia*, *nóia*, *remeiar*, *baioneta*, *joiós*.

Quan una *i* àtona precedida de vocal no es asil-lábica o una *i* tónica no accentuada gráficamente va darrera d' una vocal, l' absència del diftong s' indicarà escrivint una dièresi sobre la *i*. Ex.: *reina*, *reïnós*, *raïmet*, *raïm*, *heroína*, *reix*, *menysprei*. Excepcions. No s' escriurà *í* sinó *i*: I. dins les terminacions *-ible*, *-isme*, *-ista*, *-itat*. Ex.: *increible*, *egoisme*, *panteista*, *tenuitat*. II. Dins les terminacions dels verbs pertanyents a la tercera conjugació. Exemple: *agrair*, *influir*, *influiré*, *influiria*, *obeim*, *obeiu*, *constituit*, *constituída*. III. Darrera dels prefixes *co-* i *re-*. Ex.: *coincidir*, *reimpressió*. Però *reix*, *reixi*. IV. Darrera d' una vocal que porti un accent gráfic. Ex.: *continuí*, *estudí*.

VI

La partícula copulativa provinent de la conjunció llatina *et*, que els antics escrivien normalment *e* (*jo e tu*), serà escrita *i* (*jo i tu*), no *y* (*jo y tu*).

VII

S' escriurán amb *l* doble (pronunciada *l+l*), no sols els mots com *ca-rre-tel-la*, *potaxinel-li*, en els quals encara sol pronunciar-se el dit só, sinó en tots els mots erudits que en llatí presenten *ll*, en els quals la transcripció tradicional catalana *ll* (pron. *l+l*) ha estat reemplaçada per la transcripció castellana *l* senzilla; tals són, entre altres, *allegoria*, *alliteració*, *allocució*, *allotropic*, *allucinar*, *apellar*, *bellicós*, *cancellar*, *capillar*, *capillació*, *cèl·lula*, *circumvallació*, *collaborar*, *collapsus*, *collateral*, *collació*, *collecta*, *collega*, *collegi*, *collisió*, *collocar*, *colloqui*, *constellació*, *crystallografia*, *destillar*, *el·lipse*, *emollient*, *equipollent*, *excel·lent*, *expellir*, *fillosofa*, *flagellació*, *fol·licol*, *gallicisme*, *idíl·li*, *il·legal*, *il·legítim*, *il·lès*, *il·lícit*, *il·limitat*, *il·luminar*, *il·lusió*, *il·lustre*, *impellir*, *instal·lació*, *intelligent*, *libèl·lula*, *malleable*, *maxillar*, *mellífua*, *metallúrgia*, *millèssim*, *nullitat*, *oscillar*, *palladi*, *palliatiu*, *Pallas*, *palli*, *parallel*, *parallaxe*, *pollen*, *Pollux*, *pullular*, *pusillànim*, *rebellió*,

repellir, satèl·lit, sibilla, sillaba, sillogis me, sollicitar, vacillar, velleitat.

Però mentre no es convingui representar la l palatal altrament que amb el símbol ll. Ex.: aquella, aixella, sella, la l doble serà escrita intercalant un punt entre les dues l: carretel·la, potai-nel·li, col·legi, intel·ligència, etc.

(Seguirà).

SOCIALS

Agència de col·locacions

Sabuda es per tothom l' emigració de les noyes de poble cap a ciutat; y moltes arriben a la populosa urbs sense que cap ànima bona cuidi d'elles; que les salví dels mil perills en que la seva inexperiència les posarà necessàriament, y aixís abandonades a ses soles forces y tinguent que lluytar contra enemics fins allavors desconeguts no trigarán gayre a caure víctimes de l' immoralitat y del vici; y aquella ànima que surti del poble blanca com la néu de ses montanyes hi tornarà negra y bruna com la fosca d' una nit tempestuosa.

Fitzéu l' atenció en la noya qu' acaba de sortir del poble. Durant una bona temporada peserant com bola de plom sobre sa consciència els bons consells de sa mare, caldria solsament que troves l' escalf d' una ànima piadosa pera guardar ab fidelitat el llegat de sa mare; més, sola y en mitj d' afalagadores passions posarà amiat ab altres noyes de conducta forsa lliure, cayent aixís de poc en poc en mans del vici!

¡Y qué trista es la condició de la noya que sola y abandonada té que cercar fora de la sombra de son cloquer el pá de sa vida!

Y no li dongan pas tota la culpa dels seus érrors: no sab ahont es, y queda cegada, y com a les palpentes corre rera l' que excita llurs sentits, talment sembla una papellona que devitansa ab la llum hi pert ses ales.

Voldria moure el zel de piadoses dames pera qu' es dolguessin d' aquestes desgraciades criatures y procurassin remediàr situació tan trista. El medi es senzill.

Agruparse totes les senyores d' un poble o ciutat y proporcionar col·locacions a les noyes que d' un poble passen a servir a ciutat o d' una ciutat a altre; aixís se conseguiria no solsament col·locar desseguida a les minyones, si que també posarles a salvo de les males companyies assegurant al ensemps la puresa de sa fé; a més de que les mateixes dames en gaudirían promptament, puig, qu' aixís tindrian serventes de tota confiança, el que no deixaria d' esser una gran ventatje en nostres dies.

Y com ferho aixó?

En casi totes les ciutats s' hi troba establerta la societat de Sant Vicens de Paül, donchs bé, aquestes mateixes senyores associades se podrián comunicar y col·locar respectivament a les noyes de bones costums que sollicitessin treball.

Obra seria aquesta d' immens bé social.

Medis no 'n falten quan el zel de la gloria de Deu y el benestar de la classe treballadora ens mouent.

¿No seria aixó factible en nostre ciutat?...

ARNAL DE MIRABELL.

INSISTINT

Al «l' Arnal de Mirabell» i a «Un Catequista».

No puc pas expressar en aquestes ratlles l' alegria que en mon cor ha causat l' article «Una crida als cate-

quistes» que sorti en l' última edició de LA VEU DE L' EMPORDÀ, aixís com algunes de les Socials que l' meu volgut amic l' Arnal de Mirabell, publica en aquestes mateixes columnes.

Feia tan temps que a Figueres vivíem de somnis; feia tan temps que la realitat havia fugit de totes les nostres obres i sobretot, ens trovàrem invadits per tantes il·lusions fantàstiques i sols realitzables en altres terres, que considerava poc menys qu' impossible l' nostre avenç vers a la realitat i l' sentit práctic a fi de que coronessin 'ls nostres esforços i 'ls nostres treballs, que en repetides ocasions—ho confesso—no havien sigut pocs i guiats de les intencions més sanes y més bones, no l' éxit farandoles que passa i s' esvaeix com el fum de les xemaneies i una volta passat ja no 'n queda rastre, sinó ab l' éxit d' aquelles obres qu' encarnen el sentir, que s' adapten a les necessitats socials, en una paraula, d' aquelles obres que queden i perduren i influen en les costums, en el pensar en la vida de 'ls pobles.

Veus aquí l' perquè de la meua alegria al veure la tendència eminentment práctic de 'ls articles esmentats, i veus aquí també, perquè corresponent a la crida llensada, he pensat dir'hi quatre coses, sobre l' idea per mi sempre defensada i a per tot arréu sostinguda.

Tenim com a principi evident, com a primer fonament en quin assentar les nostres raons, que «ls catecismes no sols fan un bé immens, sinó que també, son avui dia una verdadera necessitat, ja que s' ha provat tal vritat d' una manera palpable en les columnes mateixes de la VEU. Ara bé—cal preguntar—son convenient aitals obres a Figueres o al contrari, donades les nostres circumstancies, serien contraproductes?

«A per tot hont hi hagi mainada, quins primers passos no son enllumenats per la fé, quines primeres paraules no siguin el Pare-nostre, quines primeres obligacions no penetrin en son cor imposades per el Deu de terra y cels, son convenientes i més que convenientes, necessaris», deia, en sintessi, nostre Il·lustríssim Prelat en la Pastoral que fá algún temps va publicar tractant de la Doctrina. Y per ventura, no n' hi ha de nois a Figueres que s' crien talment com si ré d' home tinguessin, quines primeres paraules, son les blasfèmies qu' haurán après de boca dels seus pares, i que repetirán per els nostres carrers, perquè fá gran; que no reconeixen cap més sanció, que les pallisses de llurs pares, quan transgredeixen lo per ells manat o disposat?

Qué per ventura no ho es, tota la generació present, invadida d' aquesta mena d' escepticisme xorc, de positivisme egoista, que fá malograr totes les iniciatives enlairades, si no reporten el consegüent profit material, producte tot aixó de la falta d' una mare amorosa que al peu del breçol els ensenyés a resar, producte de la manca de l' instrucció catequística necessaria, quan comensaren d' obrir els ulls a la vida?

Y donchs, si mal existeix, si fins les mateixes víctimes ja n' estan desenganyades y no voldrien que 'ls seus fills s' hi criessin indiferents, que per alguna cosa cada dia se omplenan més els Col·legis d' ensenyansa relligiosa, que esperem per a instal·lar el remoi, que 'ns detura per a fundar aquesta obra providencial dels Catecismes?

En altre article, si Deu vol, ja que l' present tindria massa extensió, continuaré la materia en ordre a cóm ha de

ser el Catecisme de Figueres, segons el meu humil y pobre sentir.

A. BURGAS.

Secció Oficial

AJUNTAMENT

Sessió del 29 de Janer de 1913.

Fou de 2.ª convocatoria, presidida per l' Alcalde Sr. Santaló, assistint set regidors i aprobantse l' acta de l' anterior després de llegida.

De conformitat ab l' informe de la C. de F. se concedeix permis pera fer obres a D. Rafel Janer per compte de D. Pere Dalmau i Prat, don Francisco Argelés, D. Joaquim Prat i a donya Maria Albañá. També se senyala la línia a que ha de subjectarse el solar núm. 1 del carrer de Pi i Margall, propietat de D. Enric Puigdevall. La propia C. de F. desestima, i tots els regidors ho ratifiquen una instancia demanant que se fassi tancar la fàbrica d' extracció del oli del piñol de les olives, propietat de D. Salvador Bisbal, situada als afores de la ciutat.

De conformitat amb l' informe de la Comissió d' Hisenda s' arrenda a D. Pere Parés i D.ª Josefa Aleñá el 2.º i 3.º er puesto per la venta del planté de col, i a D. Joaquim Soler el 1.º er, per la quantitat de 60 pessetes aquells i altres 60 aquest.

S' aproba el compte del material d' escola en l' any 1912 de la Mestre D.ª Narcisa Romans que suma 101'90 pessetes.

També s' aproba la distribució de fondos per el mes de Febrer que importa 32.457'61 pessetes i altres comptes que se lleixen.

El Sr. President lleix el testament de don Joan Clerc enviat per un notari de Barcelona, que en lo relatiu a lo que lega a nostre ciutat es tal com ho posarem en un dels passats nombres del periódic. S' acorda a proposta del senyor Ramis fer constar l' agraiment del Ajuntament per tals donacions i per les de la senyora ra Massanet. També s' acorda que l' Ajuntament designi la persona per a arreglar l' assumpte del llegat del Sr. Clerc, si l' importancia de les gestions ho requereixen o sinó el Sr. Alcalde.

Se dona compte de la visita de la C. de F. i l' enginyer D. Joseph Petit a la central eléctrica de D. Pau Pagés, trobantla en inmillorables condicions.

Igualment s' acorda expedir nou títol del nínxo del cementiri que posseix D. Martí Romans.

Se concedeixen diferents permisos per obres i obrir la via pública als Srs. D. Salvador Esteve, D. Esteve Vilanova, D. Llorens Roura, don Francisco Cabús i D. Pere Gelabert.

També se dona permis pera edificar un solar a D. Ferriol Pinadell.

Per majoria de vots s' aproba la proposició del Sr. Santaló designant el número de Vocals associats de la Junta Municipal que s' han d' elegir en cada secció i es com segueix: a la 1.ª, dos, a la 2.ª, tres; a la 3.ª, quatre; a la 4.ª, tres; a la 5.ª, dos; i a la 6.ª, quatre; total 18.

S' acorda la construcció, mediant subasta, de 40 nínxos en el cementiri católic.

A propost del Sr. Ramis d' aquí endavant, avants d' aprovarse els comptes presentats a l' aprobació, s' en donará relació a cada regidor.

El Sr. President diu al Sr. Pey que ja han sigut enviats a Girona els recursos, i aquest protesta de la tardansa amb que han sigut remesos.

S' aproba per unanimitat demanar a la Diputació autorisació per a tallar tots els arbres de la carretera de Vilavertrán i substituirlos per altres.

El Sr. Rovira demana que se fassin treurer botes en el carrer de S. Vicens. El Sr. Pey diu que deuria ordenarse també a altres llocs. Consta el Sr. Rovira que ell sol s' ha donat de les d' aquell lloc i que creu que s' ha de fer amb tots. El Sr. President promet enterarse de la cosa i obrar en conseqüencia.

Junta de Protecció a la Infancia y represió de la Mendicitat

Renovada com tots els anys, ha quedat constituida pera el 1913, en la forma següent:

Alcalde-President D. Gregori Santaló; Vocals per designació de la lley: Jutje de 1.ª Instancia, D. Peregrín Benito, Rnt. Rector D. Joseph Callis, Metje Municipal D. Pere Cusi, Mestra pública D.ª Carme Jordá, Mare de familia D.ª Trinitat Conte Lacoste de Portabella, y Obrer D. Miquel Pellicer; per la quota en que figuren a la suscripció, D. Jaume Gorgot y don Carles Fages y per elecció com auxiliars ó adjunts, D.ª Emérita Ros, D. Mariano Pujolá, D. Mario Fàbrega, D. Sebastiá Escapa, don Abdón Ventura, D. Antón Giménez, D. Joa-

quim Jordá, D. Frederic Campá, D. Francisco Canet, D. Joseph M.ª Junyer, D. Martí Carre-ras, D. Lluís Massot, D. Joseph M.ª Fages, don Joan Lluch, D. Abdón Ferrer; y per delegació del Ajuntament, D. Sebastiá Lloret, D. Jaume Roura y D. Joan Pey.

Figueras Janer de 1913.

Informació Comarcal

Báscara

Segueix imperant aquí la calamitat de la falta de pluja i que, de continuar, Deu sap aon anirém a parar i les petites ruixades caigudes, de res han servit per a 'ls arbres de arrels fondes i menys encare per a restablir la normalitat en les deus i rechs, que cada dia van mimvante. Caldria recular 40 anys per a trovarmi altra época tan mancada del aigua del Cel com la present.

Els bons preus obtinguts durant el passat estiu en els mercats francesos per els préssegs d' aquest districte municipal, han encoratjat als conreadors a fer plantades d' importancia en el privilegiat terme de Calabuig; en qual plá resulta avuy una nota discordant contemplar encare algún que altre camp destinat a la sembradura, que tant esforços requereix i tan migrat producte reditua als amos i masovers, en terres poch apropiades per a l' blat i si molt indicades per a 'ls fruiters.

La substitució dels consums es tema de actualitat que fá preveure una tornada al repartiment vehinal, pera aixugar els deficiets resultants, a tots aquells que miren les coses sense apassionaments. En cambi altres, sense sapiguers—ho explicar, están fermissimament convensuts de que el Municipi nedarà entre mils i mils; reanuant el servey d' enllumenació dels carrers, sospesa a poch d' inaugurada, per no haverse satisfet ni en tot ni en part, el valor del fruit consumit, i empendrer ademés obres tan necessaries com la traslació del Cementiri, edificació de escorxador, casa per a Escoles i altres.—G.

Sagaró

Ab gran solemnitat s' ha celebrat en aquesta Iglesia Parroquial el Triduu al Sagrat Cor de Jesús, en desagravi de les ofenses que per tot arréu se cometen durant els dies de Carnestoltes.

Cada dia hi ha hagut solemne exposició de S. D. M., estant l' altar major magníficament il·luminat, y després del reso del Trissagi visita a Jesús Sagramentat, y altres deprecacions devotes, hi ha predicat uns notables sermons sobre l' excel·lencia del Sacrifici Eucarístich el Rnt. P. Frá Bernardí de Mataró, O. M. Cap. de la residencia de PP. Caputxins d' Olot.

El dimars, se feu la conclusió, tenint lloch al mati l' acte de la Comunió General ab plática preparatoria que dirigi dit Rnt. P. Predicador y fentse a la tarda la solemniat reserva del Santíssim ab la magnificencia litúrgica que li donaven cinch sacerdots, revestits ab els ornaments sagrats, acabantse cada dia les funcions de desagravis ab la benedicció eucarística.

El citat orador sagrat exposá, ab molta eloqüencia de conceptes, especialment en el sermó del dilluns y en la plática de Comunió, l' inefable misteri del Amor Divi, com a gaudi supré de l' ànima cristiana que fretura constantment la vida de la gracia.

El concurs de fidels que assistiren a dits religiosos actes, quedá sumament complagut de les funcions de desagravi tributades a Jesús Sagramentat, haventhi acudit feligresos de les parroquies vehines de Mayá, Beuda, Vilademires y Sant Martí Saserra.

Dissapte d' aquesta setmana, comen-